

Forststyrelsens naturtjänster

Vårdare av vår vackraste natur

ÅRSBERÄTTELSE 2011

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN

Glädje och livskraft ur naturen!

FÖRORD

Den som rör sig i naturen mår bättre och är friskare. Detta gäller i synnerhet välfärdssamhällets värsta gissel: stress, psykiska problem och sjukdomar till följd av övervikt. Enligt färsk forskning hjälper det redan att vistas eller röra på sig en kort tid i naturen. Ännu större fördelar med friluftsliv är att barn utvecklar en långvarig relation till naturen och samtidigt stärker sitt immunsystem.

Det viktigaste är ändå att det är skoj! De storslagna nationalparkerna, strövområdena och ödemarkerna erbjuder alla lämpliga sätt att njuta av naturen, ensamma eller tillsammans. Hur låter det att gå på snöskor eller att geocacha? Eller

att bege sig på fisketur i ett strövområde, bonga nationalparker eller meditera i ödemarken!

På Idrottsgalan i januari 2012 tilldelades Forststyrelsens naturtjänster Idrottsdesign-priset för sin tjänstedesign i syfte att få finländarna att röra på sig. Enligt prisjuryn har vi producerat högklassiga tjänster som stödjer finländarnas intresse för friluftsliv. Till dem hör tjänster som producerats med traditionell design, såsom ödestugor i fjällen och eldplatser i skärgården, men också allt från naturum som visar prov på ny design till användarvänliga webbtjänster. Dessa tjänster är en bra utgångspunkt för varje utflykt i naturen.

I samband med skyddsområdena växer det snabbt fram en stark näring som stödjer sig på hållbar naturturism. Nationalparkerna är en attraktionsfaktor för turismen, men utan service trivs och återvänder inte besökarna. Naturtjänsternas samarbete med turistföretagare, kommuner och landskap har intensifierats. I följd uppgick den nytta som skyddsområdena tillförde den lokala ekonomin till cirka 170,8 miljoner euro och ungefär 2 200 årsverken.

Naturens egen design får inte äventyras, för enligt våra besökarundersökningar är det just den som lockar besökare till sig. Nationalparkerna måste skötas bra, så att varken turism eller motion i naturen äventyrar deras unika natur- och kulturvärden. Vi måste också se till att vilt- och fiskebestånden är hållbara så att vi kan föra jakt- och fiskekulturen vidare till våra barn.

Allt arbete liknande det som beskrivs ovan har i år samt under ett par år framåt ett starkt stöd i regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering. Enligt det tryggas naturtjänsternas utveckling, finansiering och finansieringsmekanismer. Denna årsberättelse presenterar resultaten av vårt arbete 2011 samt den omfattande slagkraft som torde ligga bakom stödet i regeringsprogrammet.

Rauno Väisänen, naturtjänstdirektör

När öppnandet av Sibbo storskogs nationalpark firades gav naturtjänstdirektör Rauno Väisänen miljöminister Ville Niinistö en uggleholk som hängdes upp i Sibbo storskog. FOTO: FORSTSTYRELSEN / JARI KOSTET.

Fyrfotade medhjälpare arbetar för Sibbo storskogs vårdbiotoper och till vandrararnas glädje.

FOTO: FORSTSTYRELSEN / JARI KOSTET.

Vårdare av två nya nationalparker

I Finland finns nu 37 nationalparker när Sibbo storskogs och Bottenhavets nationalparker inrättades genom riksdagens beslut 2011. Samtliga nationalparker sköts av Forststyrelsens enhet naturtjänster. Nationalparkerna är stora naturskyddsområden, och samtidigt sevärdheter som är öppna för alla. De är vår naturs flaggskepp.

Sibbo storskogs nationalpark kompletterar på ett betydande sätt Finlands nätverk av nationalparker: den tar nationalparken nära huvudstadsregionens stora befolkningkoncentration. Antalet besökare ökar i snabb takt: år 2010 var antalet besök 51 000, och år 2011 var antalet besök i Sibbo storskog redan över 75 000.

Den nya nationalparken skyddar södra Finlands skogs-, bergs- och myr miljöer samt vårdbiotoper, vars naturvärden är av även internationell betydelse. I Sibbo storskog har påträffats cirka 80 hotade eller hänsynskrävande arter.

Naturtjänsterna inledde planeringen av servicen och naturvårdsarbetena i nationalparken på hösten. Avsikten är att återställa den natur som människan förändrat i ett så naturliknande tillstånd som möjligt och så småningom göra parken till en helhet som företräder mångsidiga naturtyper.

Sibbo storskogs nationalpark ligger i städerna Helsingfors och Vanda samt Sibbo kommun och dess areal är något under 19 km².

”Ett av de viktigaste sätten att upprätthålla naturens mångfald är ett omfattande nätverk av skyddsområden som är knutna till varandra. Forststyrelsens naturtjänster sköter under miljöministeriets ledning effektivt naturskyddsområdena på statens områden och i allt större omfattning även på privata marker. Samtidigt producerar naturtjänsterna med statens budgetmedel avgiftsfria friluftstjänster för alla medborgare på ett sätt som förbättrar medborgarnas välbefinnande. Naturupplevelser ökar också människornas förståelse för hur viktigt det är med en varierande natur.”

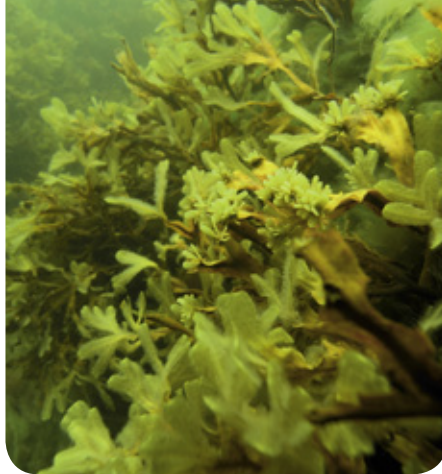
– MILJÖMINISTER VILLE NIINISTÖ

Nationalparken med undervattensnatur och fyröar

Bottenhavets nationalpark är vårt lands största skyddsområde i Östersjön och den första nationalparken som skyddar egentliga vattenområden och havsbotten. Den sträcker sig i nord-sydlig riktning som en smal zon på ett 160 km långt område från Sastmola till havet utanför Gustavs. Parken består i huvudsak av statsägda grund och kobbar samt enstaka holmar i det öppna havet. Parkens areal är cirka 900 km².

Från hamnarna på fastlandet kan man söka sig till de fina fyrholmarna eller den karga yttre skärgården för att titta på sälar och fåglar. Man kan också njuta av landskapet genom att göra en kanotfärd i den mera skyddade skärgården.

För att planera skötseln och användningen av nationalparken har ett omfattande samarbete inletts med företrädare

Bottenhavets vatten är klart jämfört med till exempel Finska viken. Detta är också en turisttrumf. FOTO: FORSTSTYRELSEN / HEIDI ARPONEN.

för kommunerna och näringslivet i området. Forststyrelsens och turistföretagarnas gemensamma målsättning är att återinföra betesgång på en del av holmarna, så att landskapet skulle bli öppnare och vårdbiotopernas arter återhämta sig. Den som betalar fiskevårdsavgift har möjlighet att

” *Forststyrelsens naturtjänster har under 15 års tid utvecklats till en kundinriktad organisation som sköter vår nationalförmögenhet effektivt och resultatrikt. Vi finländare har unika möjligheter att njuta av vår natur på statens marker och vatten. Naturtjänsterna erbjuder också utmärkta möjligheter till mångsidig motion som förbättrar vårt välbefinnande på rekreations- och naturskyddsområden runt om i Finland. Låt oss alla utnyttja denna utomordentliga ram!*”

– JORD- OCH SKOGSBRUKSMINISTER JARI KOSKINEN

fiska i hela nationalparken. Jakten kommer att begränsas i den nya nationalparken. Det är fortfarande tillåtet att fånga säl, jaga älg och bedriva höstjakt på sjöfågel på vissa områden, jakt på annat vilt är förbjuden.

” *Nationalparkernas betydelse begränsar sig inte till att bevara naturvärden. Med deras hjälp kan man främja social hållbarhet, så att barnen kan bekanta sig med den storslagna finska naturen oberoende av familjens inkomstnivå och möjlighet att äga till exempel en sommarstuga. För att befästa detta mål är det viktigt att det går att nå nationalparkerna och andra betydande naturobjekt särskilt i närheten av bosättningscentrum så enkelt som möjligt med allmänna kommunikationsmedel.*”

– RAKEL HILTUNEN, RIKSDAGSLEDAMOT,
VICE ORDFÖRANDE I HELSINGFORS STADSFULLMÄKTIGE

Invånarna i huvudstadsregionen har nu möjlighet till närrecreation i två nationalparker: Noux och Sibbo storskog. Mustalampi är en stämningsfull rastplats för den som rör sig i Noux vintertid.

FOTO: FORSTSTYRELSEN / TEA KARVINEN.

Välbyggda leder gör det möjligt att ta sig fram på även krävande sträckor med ett leende. Samtidigt kommer vandraren i närkontakt med de ståtligaste landskapen utan att naturvårdens äventyras. Savilampi hängbro i Oulanka nationalpark. FOTO: FORSTSTYRELSEN / MINNA KORAMO.

Bra service inspirerar till friluftsliv

Vi vill erbjuda många möjligheter till friluftsliv. Motionen i naturen i de ståtligaste naturobjekten i Finland ger välbefinnande och gott humör. Bra service sänker tröskeln till friluftsliv.

Vårt arbete fick ett bra erkännande när Forststyrelsens naturtjänster på Idrottsgalan belönades med specialidrottspriset för god design i syfte att främja finländarnas motionsintresse. Det belönade helhetsservicekonceptet omfattar leder, rastplatser och skyltar men också naturumen och vår mångsidiga webbtjänst.

Förutom folkhälsan och det psykiska välbefinnandet gagnar vår service den lokala ekonomin och sysselsättningen. Varje euro som staten investerar i natio-

nalparkerna ger samhället i medeltal 10 euro, i bästa fall 30 euro, tillbaka. På det bakre uppslaget finns mer information om effekterna på den lokala ekonomin.

Nya tjänster, nöjda kunder

Det är viktigt att producera nya tjänster för att utöka friluftslivet, främja naturturismen och trygga områdenas naturvärden.

I Noux utvecklade vi vandringslederna tillsammans med kommunerna i närområdet och Solvalla idrottsinstitut. Leder från olika håll av Noux till Finlands blivande naturcentrum Haltia sätts i skick och utmärks. Ledernas startplatser i sjöplatåns utkanter fungerar som portar till Noux för vandrarna.

” *Att motionera i nationalparker är din egen hälsogärning, eftersom det håller sinnet och kroppen i skick. Resultaten baserar sig på människornas upplevelser och fysiologiska mätningar. Inverkan av motion i naturen är inte beroende av mängden motion eller hur effektiv den är – det viktigaste är att man gör något.* – FD RAIJA LAUKKANEN, DOCENT I HÄLSOMOTION, ULEÅBORGS UNIVERSITET

Pyhä–Luosto nationalpark och det omgivande turistområdet börjar i juni 2012 betjäna av det nya natur- och kulturcentrumet Naava. Också utbyggnadsprojektet på Limingovikens naturum nådde takåshöjd 2011. Limingovikens turisttrumf är den värdefulla fågelvåtmarken som är

ett objekt enligt den internationella Ramsarkonventionen om våtmarker. Till de nya målen för konventionen hör att det ska inrättas minst ett våtmarksutbildningscenter, och ett sådant ingår också i det nya naturumet, eftersom Forststyrelsens naturtjänster svarar för koordineringen av våtmarksskyddet i Finland.

I Syöte nationalpark producerar vi med hjälp av projektet Syöte förtrollar nya verksamhetskoncept och produkter för hela turistområdet. Vår idéävling om turistprodukter som företräder lokalt hantverk blev mycket populär och de bästa idéerna utvecklas till försäljningsprodukter.

– Hossa strövområde i Suomussalmi hade ett rekordantal besökare på sommaren, och enligt besökarundersökningen besökte en så stor andel som 42 procent av dem området för första gången. Till populariteten bidrog att Hossa valdes till Årets Utflyktsmål på Utflyktsmässan våren 2011, säger parkchef **Kerttu Härkönen**.

I både Ekenäs skärgårds och Östra Finska vikens nationalpark pågår EU-projekt som siktar till att utveckla förutsättningarna för natur- och kultur-turism. Vi sköter naturobjekt, istandsätter konstruktioner och förbättrar servicen. Utställningen i Ekenäs naturum förnyas och nu kan man bekanta sig virtuellt med Östra Finska vikens nationalpark med hjälp av videor.

I Kajanaland undersökte vi attraktionskraften och kvaliteten hos Forststyrelsens fiskeobjekt ur fiske- och rekreationsperspektiv. Fritidsfiskeobjekten är en väsentlig del av naturturismen i landskapet. Friluftsområdena i Kajanaland besöks varje år av cirka 100 000 personer, av vilka cirka 15 000 löser ut fisketillstånd.

Grundstenen murades till Finlands naturcentrum Haltia

Finlands nationalparker växer i popularitet, och även ute i världen är naturen en av Finlands viktigaste turisttrumfer. Vi har emellertid saknat ett centrum som skulle presentera pärlorna i Finlands natur på ett upplevelsemässigt sätt under ett och samma tak. Tillsammans med våra partner bygger vi nu i huvudstadsregionen Finlands naturcentrum Haltia, som presenterar våra nationalparker och andra unika naturobjekt.

Det primära målet med Haltia är att erbjuda besökarna möjlighet att verkligen komma i beröring med naturen. Detta syns såväl i träarkitekturen som i utbudet av upplevelser. Haltia fick en donation på en miljon euro från **Jane** och **Aatos Erkkos** stiftelse. Med hjälp av donationen kan vi bland annat förse Haltia med ekologiska lösningar av toppklass.

Planeringen av naturcentrumets utbud och byggnadsarbetena påbörjades 2011 och centrumet öppnas 2013. Haltia är ett av projekten under designhuvudstadsåret. Bägge har samma mål: att förbättra människornas livskvalitet med hjälp av god design.

” *Finlands naturcentrum Haltia som byggs invid Noux nationalpark i Esbo är ett av Esbos spetsprojekt under designhuvudstadsåret. Det blir också ett attraktivt besöksmål för turister som kommer till huvudstadsregionen, oberoende om de är här på semester eller i arbetets tecken. För invånarna i huvudstadsregionen blir det ett centrum för naturfostran och startpunkt för många utflykter i naturen.*”

– STADSDIREKTÖR JUUKA MÄKELÄ, ESBO STAD

” *Forststyrelsens naturtjänsters friluftsservice är ett utmärkt exempel på hur design*

används för att förbättra finländarnas välbefinnande. Finlands naturcentrum Haltia, som är ett projekt under designhuvudstadsåret, kommer att bli en spetsprodukt inom denna servicehelhet. Haltia kommer att locka finländare och turister ut i naturen tack vare den ståtliga arkitekturen, det upplevelserika utställningsutbudet och den människonära utflyktsrådgivningen.” – DIREKTÖR PEKKA TIMONEN,

WORLD DESIGN CAPITAL HELSINKI 2012

WORLD DESIGN
CAPITAL
HELSINKI 2012

Dela dina upplevelser på nätet

Vår populära webbtjänst Luontoon.fi utvidgades till en social webbtjänst. Nu kan man dela med sig av minnen och tips samt foton från utfärder i nationalparkerna. Man kan också delta i tävlingar, titta på videor och läsa bloggar om vad som händer i nationalparkerna och hur naturtjänsternas anställdas vardag ser ut när de arbetar för vår natur.

Fiskarnas webbdagbok samlar in fångstuppgifter på adressen www.tuikki.fi. – Alla fiskare kan öppna en egen dagbok i webbtjänsten och föra in uppgifter om sina fisketurer, t.ex. notera fångsten på en terrängkarta. Man kan dela noteringarna med sina fiskekompisar eller hålla dem för sig själv. Fiskarnas noteringar hjälper oss också att planera skötseln av fiskevattnen, berättar överinspektör **Mika Laakkonen**.

Trots det storslagna landskapet är Repovesi nationalpark ett utmärkt mål för familjeutflykter, tack vare den trygga och intressanta servicen i parken. Till nationalparken ansluter sig naturskyddsområdet Aarnikotka skog som ägs av UPM och sköts av Forststyrelsens naturtjänster.

FOTO: FORSTSTYRELSEN / TEA KARVINEN. →

” Det är fint att finländarna har möjlighet till fantastiska jakt- och fiskeupplevelser i våra gemensamma ödemarker som förvaltas av staten. Forststyrelsens jakt- och fisketjänster har utfört ett bra kundnära arbete och har i många avseenden varit en vägvisare i ansträngningarna att vårda viltarterna och deras livsmiljöer.”

– DIREKTÖR REIJO ORAVA, FINLANDS VILTCENTRAL

Enkelt att köpa jakt- och fisketillstånd

Vi förnyade försäljningen av tillstånd för småvilt: med ett samtal kan man köpa tillstånd åt sig själv och sina kamrater för endast en jaktperiod i stället för tidigare två. Detta påskyndar tillståndsförsäljningen och ger allt fler möjlighet att få tillstånd för det område och den tidsperiod som man preliminärt önskar.

– De livskraftiga hönsfågelbestånden gjorde det möjligt att upplåta fler tillstånd

KUNDTJÄNSTENS NYCKELTAL 2011

- 4,9 milj. besök i områden som sköts av Forststyrelsens naturtjänster (mer information på insidan av bakre pärmen)
- 833 000 besök på kundtjänstställena (mer information på insidan av bakre pärmen)
- 42 000 guidade kunder i grupper
- Antalet besök i webbtjänsten *Utinauren.fi* (*Luontoon.fi*) kan inte rapporteras på grund av förändrat publiceringssystem.
- 1,1 milj. besök i webbtjänsten *Utflyktskarta.fi* (*Retkikartta.fi*)
- 74 000 sålda fisketillstånd
- 45 000 sålda jaktillstånd
- kundtillfredsställelsen bland vandrarna 4,3 (på skalan 1–5)
- kundtillfredsställelsen bland fiskare och jägare 3,7 (på skalan 1–5)

FRILUFTSLIVETS SERVICEUTRUSTING 2011

- underhållna rastplatskonstruktioner (bl.a. eldplatser) 2 941 st.
- underhållna torrtoaletter och avfallshanteringsbyggnader 2 269 st.
- underhållna friluftsleder och naturstiggar 6 730 km

till försäljning än tidigare år utan att även tyra fågelbestånden – och detta redan i början av juni, glädjer sig överinspektör **Ahti Putaala**. Det slutliga antalet tillstånd som kommer till försäljning på hösten dimensioneras för de olika områdena i slutet av augusti utgående från vilträkingarnas uppgifter om fåglarnas förökning. Hösten 2011 fick man jaga hönsfågel på Forststyrelsens samtliga tillståndsområden för småvilt.

Jägarna vill att de få jägare som genom sitt agerande skadar jägarkårens rykte och stör andras hobby ska ställas till svars. Forststyrelsen ändrade också jaktillståndsvillkoren så att i framtiden kan den som gjort sig skyldig till jaktförseelse eller jaktbrott fråntas sitt tillstånd eller förvägras nytt tillstånd.

Terrängkonstruktioner sparar besvär, pengar och natur

Att i så stor utsträckning som möjligt bygga lederna av mineraler har visat sig bra med avseende på både kostnaderna och användningsegenskaperna, och de kan även ersätta träspänger.

Exempelvis på Pallastunturi har slitaget på Hetta–Pallas-leden och den ställvis synnerligen starka erosionen på slutningen oroad både besökare och nationalparkens skötare i åratal. Nu har tekniken äntligen hittat en lösning som ska få de steniga slutningarna att hålla. Vi tog lärdom av en metod som använts för att krossa stenmaterial i Österrike och Norge och som innebär att stenmaterial tas under och bredvid stigen och att stigen byggs med maskiner.

– För att betjäna dem som rör sig i naturen utvecklar vi hela tiden lösningar för bättre och hållbarare terrängkonstruktioner, som också förhindrar slitage på lederna och naturmiljön. Vi ville dela våra omfattande anvisningar med modellritningar för friluftskonstruktioner även med andra som bygger avgiftsfria friluftstjänster, såsom kommuner och föreningar, och lade ut ritningarna på vår webbplats, berättar specialplanerare **Tapani Eskola**.

Labour of Love

Det finns många former av frivilligarbete: det kan vara naturvård, bistånd vid undersökningar eller att erbjuda rekreation i naturen på traditionellt eller ett helt nytt sätt. Idétävlingen *Labour of Love* startades för att utveckla naturtjänsternas program för frivilligarbete för naturen och kulturarvet. Av de förslag som allmänheten skickade in valdes de bästa att genomföras redan 2011, såsom regelbundna talkodagar på Korteniemi kulturgård i Liesjärvi nationalpark och anlåtande av terrängcyklisters sakkunskap som hjälp för att genomföra friluftskonstruktioner.

En stor grupp frivilliga såsom medlemmar i WWF Finland och i ornitologiska föreningar deltar i uppföljningen av olika växt- och djurarter med anställda vid Forststyrelsen och de regionala NTM-centralerna.

VÅR NATURARBETE I SIFFROR 2011

- restaurerade skogar och myrar 2 148 ha
- omskötta vårdbiotoper 3 071 ha
- kartlagda naturtyper 47 310 ha
- kartlagda naturtyper under vatten 5 345 ha
- skyddade artförekomster 29 966
- registrerade fornlämningar på skyddsområden 4 642 st.
- skyddade byggnader 233 st.

Kungsörnen (*Aquila chrysaetos*) är en hotad art. Antalet häckande par har dock ökat på ett glädjande sätt. FOTO: FORSTSTYRELSEN / MARTTI RIKKONEN

För naturen och kulturarvet från ödemark till skärgård

Naturtjänsterna bedriver mångsidig verksamhet för att främja naturvärdena. Den omfattar bl.a. kartläggningar av arter och kulturarv, restaurering och naturvård, främjande av hållbara viltstammar och skydd av enstaka arter. Naturen tackar för detta arbete, eftersom många arter har återhämtat sig och ekosystemen har återgått i naturligt tillstånd.

Även människan har nytta av det, eftersom naturen producerar s.k. ekosystemtjänster. Det är immateriell och materiell nytta som naturen tillhandahåller, t.ex. rent vatten och ren luft, bär, svampar och vilt.

Nytt uppsving för hotade arter

Forststyrelsens naturtjänster ansvarar för skyddet av arter på sina områden och för skyddet av 36 hotade arter i hela landet. Till dessa våra nationella ansvarsarter hör bl.a. kungsörnen, pilgrimsfalken, vitryggiga hackspetten och saimenvikaren.

Under sommarens granskningar konstaterade vi över 300 påbörjade kungsörnhäckningar. Häckningarna lyckades utomordentligt och för första gången sedan verksamheten inleddes noterades över 200 kungsörnsungar i ringmärkningsålder.

Om naturen utarmas insjuknar vi.”

— TARI HAAHELA, PROFESSOR,

HELSINGFORS UNIVERSITET, MEDICINSKA FAKULTETEN

— Även pilgrimsfalken hade ett bra år: tio nya revir hittades, och i de gamla reviren hittades 42 nya boplatser, berättar överinspektör **Tuomo Ollila**. Med undantag av ett revir som hittades i Norra Karelen fanns alla nya revir i Lappland.

I början av 1990-talet uppskattades bara 30–50 par vitryggiga hackspettar häcka i Finland. Under de senaste 15 åren har fågelns trummande mer än trefaldigats, 2011 uppgick stammen till 130–180 häckande par. Tillväxten har varit kraftigast i de östra delarna av Finland, som har fått ta emot fåglar som flyttat från Ryssland.

Kutnyheter från norra Saimen

Vid räkningen av saimenvikarens bon hittades 52 kutar, vilket motsvarar de senaste årens medeltal, men från norra Saimen kom en pangnyhet: där föddes de två första ungarna sedan 1995.

Saimenvikarbeståndet uppgår nu till cirka 290 individer. Antalet har ökat från föregående år med 20 individer. I april-juni råder det förbud mot nätfiske. År 2011 gällde för första gången även förordningar av jord- och skogsbruksministeriet. De kompletterade förbudsområdet.

Vid ingången av 2012 förbjuder Forststyrelsen dessutom helt och hållet nätfiske på fem områden i Saimen där det krävs statligt fångstillstånd. Vid sidan av saimenvikaren hjälper detta skyddet av insjöloxen, insjööringen och rödingen, som alla är hotade. Begränsningen gäller inte yrkesfiske.

Naturskyddsarbetet framskred raskt

De mål som satts för våra naturskyddsstöd nåddes väl i fråga om restaurering,

skötsel av naturtyper samt kartläggning och uppföljning av arter och överskreds i fråga om inventering av naturtyper.

Storprojektet Boreal Myrmark LIFE startade 2010 och inom ramen för det undersöktes 250 km diken och avlägsnades nästan 15 000 m³ virke 2011. Dessa åtgärder påskyndar myrarnas återgång i naturligt tillstånd. Inalles restaurerade vi över 1 000 hektar myrområden 2011.

Med dataprogrammet Zonation får man grundligare information än tidigare som stöd för skyddsbesluten. Det ger exakt information om var arter samt livsmiljöer som är viktiga med tanke på skyddet förekommer. Programmet utnyttjar geografisk information och gör det möjligt att samordna även andra markanvändningsbehov. År 2011 har naturtjänsterna koordinerat ett Zonation-projekt där verktyget utnyttjas i beslutsfattandet inom skyddsprogrammet för skogarna i Södra Finland METSO. Projektet har framskridit bra tack vare intressentgruppernas deltagande och öppen kommunikation.

Det inhemska fisk- och kräftbeståndet återhämtar sig

På hösten planterade vi ut nästan en halv miljon fiskyngel i statens vatten i Kajana, Koillismaa samt mellersta och norra Österbotten. Sikens andel av utplanteringarna var cirka 380 000 st., dessutom planterade vi ut gös, harr och öring. Syftet med utplanteringarna, som är värda nästan 90 000 euro, är att stärka fiskbestånden i vatten där man fiskar till husbehov och att utöka fångsten. Utplanteringarna syns i fiskefångsterna efter 4–7 år.

– Vårt mål är att främja fiskarnas naturliga förökning och gynna naturliga och så lokala fiskstammar som möjligt. Finansieringen av skötseln av Forststyrelsens fiskevatten baserar sig på de intäkter som inflyter av tillstånd som sålts till dem som fiskar, så alla som löser ut fiskestillstånd deltar i skötseln av fiskevattnen, berättar jakt- och fiskechef **Jukka Bisi**.

Vårt handlingsprogram för kräftushållningen åren 2011–2016 syftar till att effektivisera skyddet av den inhemska flodkräftan bl.a. genom kartläggning av kräftvattnen som lämpar sig som skyddsobjekt och mer information om kräftpesten.

Sällsynta artfynd

Till Forststyrelsens naturtjänsters grundläggande arbete hör att kartlägga arter och naturtyper som grund för skyddet och användningen av områden. Efter terrängperioden studeras resultaten av kartläggningarna noggrannare så att t.ex. sällsynta arter kan identifieras och informationen delges experter samt dem som sköter områdena.

Under 2011 färdigställdes betydande kartläggningar av mossorna i nordligaste Lappland, vilka tidigare undersöktes endast litet. I Malla imponerande naturreservat observerades 46 sällsynta mossarter, av vilka flera inte påträffas just någon annanstans i Finland. Både i Kevo naturreservat och Kaldoaivi ödemarks-

FINLAND FÖREGÅNGARE I SKOGSRESTAURERING – VI GAV UT EN NY HANDBOK

Restaureringen av skogar och myrar är verksamhet som återställer naturens funktionsduglighet och här är Finland pionjär. I en färsk handbok samlade Forststyrelsens naturtjänster rekommendationer från experter i branschen, vilka lämpar sig för såväl skyddsområden som miljövard i ekonomiskogar.

Fram till 2010 hade 16 000 hektar skog restaurerats på skyddsområdena i Finland.

Många vandrare har stått på spår efter restaurering i skyddsområdena, till exempel träd som lämnats att murkna. Av de skogslevande arterna är en fjärdedel beroende av död ved, så en tillräcklig mängd död ved är en viktig faktor för en mångsidig artsammansättning.

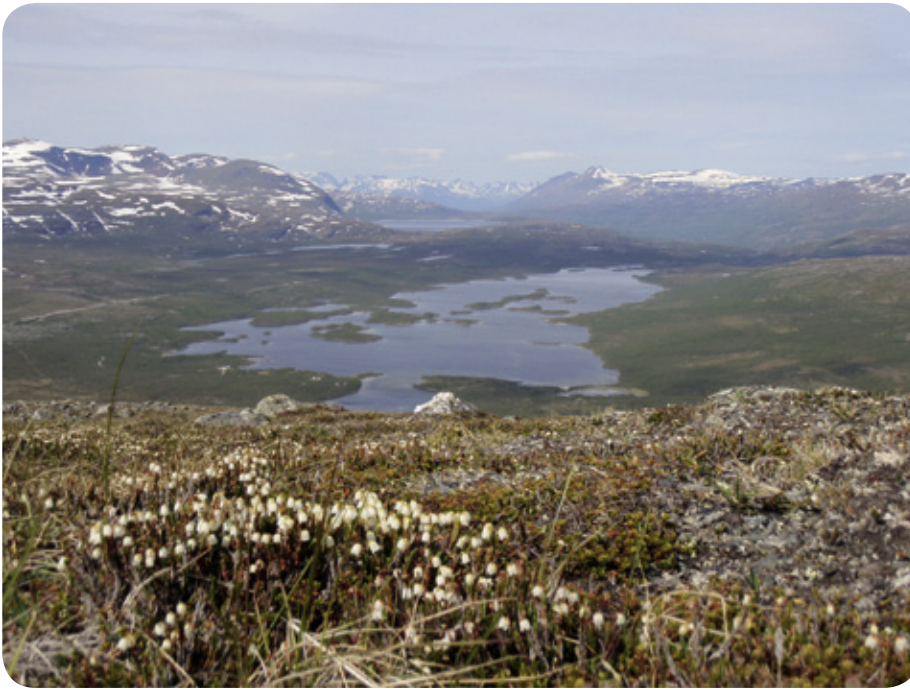
I handboken berättas också bl.a. om vård av lundar, bekämpning av växtarter som är främmande i Finlands natur samt om hänsyn till kulturarvet.

Publikationen "Metsien ennallistamisen ja luonnonhoidon opas" finansierades av jord- och skogsbruksministeriet och den finns på webbadressen <http://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/pdf/luo/b157.pdf>.

Ungefär 500 barn och ungdomar deltog i Forststyrelsens
och Fritidsfiskarnas gratis fiskedag, Vapapäivä ('spödagen')
11.6.2011. FOTO: PETTER NISSÉN.

Landskapet i Lapska armens ödemarksområde är så ståtligt att det tar andan ur en alla årstider. Vår verksamhet i de finsk-norska gränstrakterna bygger på en lång tradition av samarbete mellan naturvården och naturturismen. FOTO: FORSTSTYRELSEN / ARTO SAIKKONEN

område hittades flera sådana mossarter som förekommer på bara ett tiotal platser i hela Finland.

I södra Lappland är åter Heinijänkä i Tervola en av Finlands viktigaste mossmarker vad artrikedomen beträffar. Den kalkhaltiga bergrunden i såväl Malla som Heinijänkä är gynnsam för mossor, i Kevo trivs mossorna på de fuktiga blockfälten på kanjonens botten.

Nu och då hittas också arter, som tidigare har varit helt okända och nya för vetenskapen. I Sibbo storskogs nationalpark hittades en svampart som hör till släktet fjällskivlingar, och som deltar i den viktiga uppgift som röttsvampar utför på skogsförnan. Spindeln *Dictyna palmgreni* observerades i Pallastunturi nationalpark och Rahja skärgård i Kalajokki. Enligt vad vi vet i dag finns *Dictyna palmgreni* endast i Finland och Ryssland.

Forskare och besökare upptäcker historiens spår i skyddsområdena

Historiens spår i naturen intresserar vandrarna och är ett värdefullt arv för invånarna i området att bevara. I Bottenhavets nya nationalpark började vid kartläggning kulturmiljöerna söderifrån och norrut. Information insamlades om fornlämningar, byggnadsarv och värdefulla landskap.

Ödemarkerna och skyddsområdena i Lappland är fulla av förhistoriska människospår, framgick det t.ex i Kilpisjärvi i Enontekis och Kevo naturreservat i Utsjoki.

– Såväl invid Kevojoki som högre upp på fjället hittades boplatser ända från stenåldern. I Kilpisjärvi har man bött från forntiden tills idag: det hittades rikligt med förhistoriska eldplatser från kåtor i byns omgivning, summerar specialplanerare **Pirjo Rautiainen**.

Nu är det lätt att bekanta sig den samiska kulturens långa traditioner och moderna former på ort och ställe, när utställningen som presenterar den fjällsamiska livsformen och den arktiska naturens åtta årstider i Fjällapplands naturum i Hetta i Enontekis blev avgiftsfri. Även utställningen i naturumet Kellokas blev avgiftsfri. Där kan man bekanta sig med meänkieli, dvs. tornedalsfinskan, och den tornedalska kulturen.

Banbrytande samarbete med samerna

De vidsträckta ödemarksområdena i norra Lappland inrättades genom ödemarkslagen 1991. Nu håller den första omgången av det omfattande planeringsarbetet på att nå slutrakan och uppdateringen börjar.

Planeringen av skötseln och användningen av ödemarksområdena har en avsevärd inverkan på markanvändningen. Ödemarkerna utgör en oskiljaktig del av människornas jakt- och fiskeintresse och näringar i Lappland. Särskilt viktiga är ödemarkerna för samerna: av de 12 ödemarkerna ligger 10 inom samernas hembygdsområde.

Den första uppdateringen av skötsel- och användningsplanen för Hammastunturi ödemark inleddes i form av ett nytt slags samarbete: projektets konsekvenser bedöms för första gången i världen med hjälp av de s.k. Akwé:Kon-anvisningarna. Anvisningen baserar sig på FN:s konvention om biologisk mångfald. En betydande skillnad jämfört med det planeringsarbetet är att under hela processen bedöms planens inverkan på samekulturen.

Syftet med anvisningarna är att trygga att naturens mångfald bevaras samt att ursprungsfolkets kultur, naturrelation och traditionella kunskap bevaras. De tillämpas på planeringen av Hammastunturi av en arbetsgrupp där **Heikki Paltto**, medlem av Sametinget, är ordförande.

Vår vackra natur vårdas med tanke på människornas och naturens bästa 2012

Naturtjänsternas arbete förbättrar såväl finländarnas välbefinnande och turistbranschens lönsamhet som situationen beträffande naturens mångfald. Därför vill man i regeringsprogrammet trygga ekonomiska resurser för naturtjänsternas verksamhet samt behålla naturtjänsternas nuvarande organisations- och styrmodell. Även 2012 arbetar vi för att nå samma mål.

Här följer några plock ur vårt arbete 2012.

Unika naturobjekt ger välbefinnande

- Vi gör friluftslivet mera populärt i Uleåborgsområdet med hjälp av ett VIRE-projekt som förbättrar närrekreationsmöjligheterna.
- I april firar vi öppnandet av det utvidgade fågelnaturumet i Limingoviken och i juni öppnandet av det splittrerna natur- och kulturcentrumet i Pyhä-Luosto.

- Vi planerar verksamheten i Finlands naturcentrum Haltia så att när centrumet slår upp sina dörrar våren 2013 blir det en öppen port till Finlands natur.

- Vi bygger upp en ny webbtjänst som samlar alla tjänster och uppgifter som våra fiskekunder behöver bakom en enda klickning.

Vi är den hållbara naturturismens partner

- Vi förbättrar i samarbete med världsarvskommunerna kundservicen i och marknadsföringen av Kvarken inom projektet Visa Vårt Världsarv.
- Under temat "Nationalparkerna spetsprodukter inom sommarturismen" förbättrar vi den lappländska sommarens attraktionskraft i samarbete med turistaktörerna.
- I samarbete med turistföretagarna börjar vi utveckla friluftsservicen i Bottenhavets nya nationalpark.

- Tillsammans med turistsektorn börjar vi utnyttja forskningsresultaten om nationalparkernas kundsegment för att utveckla naturturismprodukterna.

Vi sköter naturresurser och skyddsområden ansvarsfullt

- Vi restaurerar och vårdar krympande vårdbiotoper med stöd från EU:s LIFE-program. Samtidigt vill vi återuppliva finska barndoms- och själslandskap.
- Vi inleder ett nytt skyddsprogram för insjöar och mångfaldiga naturinventeringarna av havsbotten.
- Vi vårdar rödingsvatten i fjällområdena bl.a. genom att plantera ut röding som har fångats i naturliga vatten.
- Vi inrättar ett betydande antal områden enligt skyddsprogrammen som lagenliga skyddsområden.

Flexibel nätverksorganisation ger resultat

- Vi arbetar tillsammans med frivilliga till nytta för våra områden.
- Vi utvecklar våra naturum så att de ännu bättre betjänar kunder, turistföretag och lokala människor.
- Vi utvidgar vårt samarbete med Brottspåföljdsmyndigheten så att vi kan förbättra skötseln av våra områden och serviceproduktionen i dem med hjälp av fångarbete. Samtidigt främjar vi fångarnas rehabilitering och anpassning till arbetslivet.
- I början av 2012 färdigställs skötsel- och användningsplanen för Hammastunturi ödemark i enlighet med Akwé:Kon-anvisningarna för att trygga samernas rättigheter och kultur.
- Vi reviderar vårt verksamhetsprogram för att kunna svara på nya utmaningar.

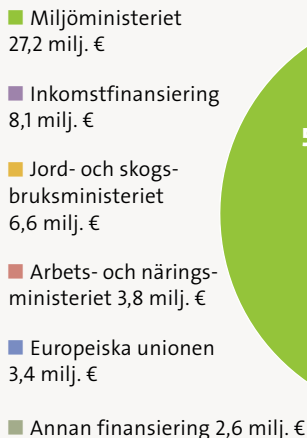

Krypljung (Loiseleuria procumbens) är en ljungväxt som påträffas på fjällen och i Kuusamo.

FOTO: FORSTSTYRELSEN / PASI NIVASALO

NATURTJÄNSTERNAS FINANSIERING 2011

Forststyrelsens naturtjänsters verksamhet finansieras i huvudsak med budgetmedel. Inkomstfinansieringen består av bl.a. jakttillstånds-, fisketillstånds- samt hyresinkomster.

Sammanlagt: 51,7 milj. €

FORSTSTYRELSENS OFFENTLIGA FÖRVALTNINGSUPPGIFTER

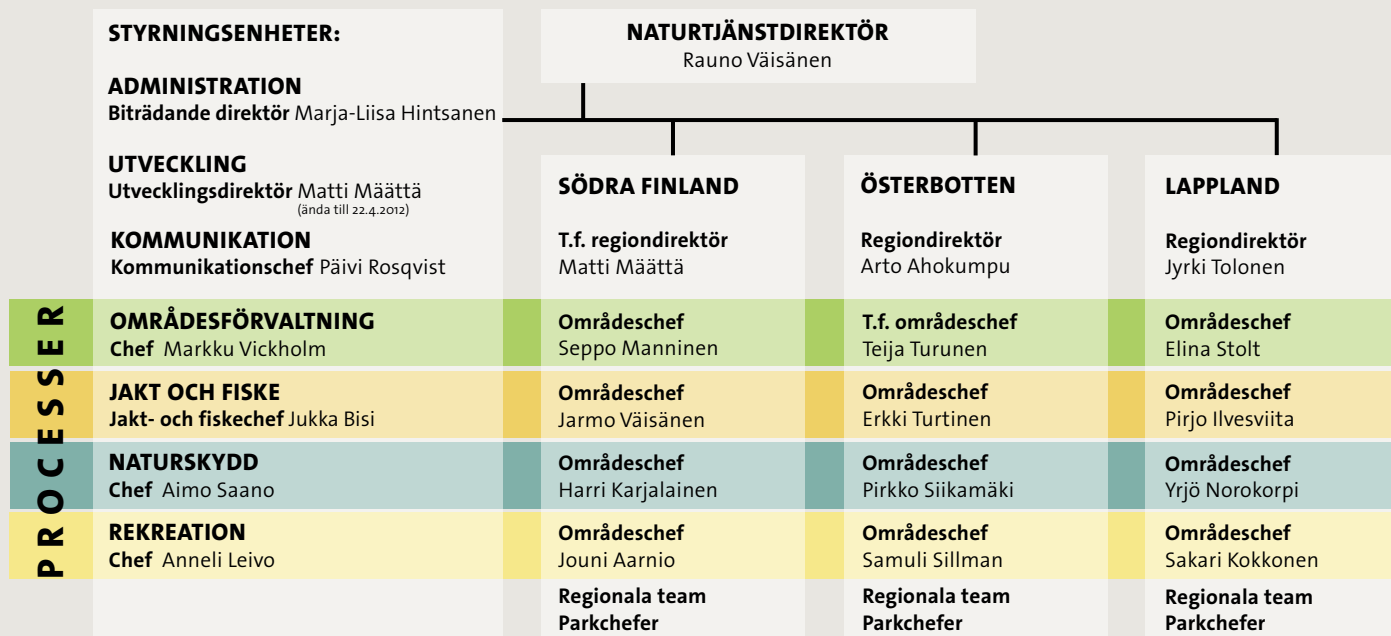
Forststyrelsen är ett statligt affärsverk, som producerar tjänster i naturresursbranschen. Forststyrelsens uppgifter indelas i företags ekonomi (bl.a. skogsbruk, tomcaffärer) och offentliga förvaltningsuppgifter som sköts av naturtjänsternas resultatområde (bl.a. naturskydd, jakt- och fisketjänster och avgiftsfria friluftstjänster). Naturtjänsterna finansieras i huvudsak ur statsbudgeten.

AREALUPPGIFTER 2011

Statens mark- och vatteninnehav (ca 1/3 av Finlands yta) är i enlighet med statens fastighetsstrategi koncentrerad till en organisation, Forststyrelsen.

- Forststyrelsen besitter 9,1 miljoner hektar statlig mark och 3,4 miljoner hektar vattenområde, sammanlagt 12,5 miljoner hektar.
- Härav sköter naturtjänsterna 3,9 miljoner hektar land och 3,2 miljoner hektar vatten, sammanlagt 7,1 miljoner hektar (57 % av Forststyrelsens områden):
 - 37 nationalparker, 19 naturreservat och ca 500 andra naturskyddsområden (sammanlagt ca 1,7 miljoner hektar)
 - 12 ödemarksområden (ca 1,5 miljoner hektar)
 - övriga områden bl.a. 7 statens strövområden (som är i skogsbrukets resultatområdes besittning men som sköts av naturtjänsterna).

NATURTJÄNSTERNAS ORGANISATION 1.5. 2012

NATIONALPARKERNA LOCKADE FOLK OCH GAV INKOMSTER 2011

I form av företagsverksamhet och arbetsplatser får samhället flerfaldigt tillbaka de pengar som staten investerar i användningen av nationalparker och friluftsområden för rekreation.

Samtliga 37 nationalparkers totala inkomst- och sysselsättande effekter 2011 var sammanlagt 108,3 miljoner euro och 1 394 årsverken och samtliga 7 strövområdens motsvarande effekter 14,6 miljoner euro och 189 årsverken.

När inkomsterna jämförs med kostnaderna för friluftstjänsterna, är kostnadsnyttoförhållande i genomsnitt 10-faldigt.

De ekonomiska effekterna beräknas med hjälp av en metod som utvecklats av Forststyrelsens naturtjänster och Skogsforskningsinstitutet. Där utnyttjas de uppgifter som naturtjänsterna insamlat om antalet besök, besökarnas penninganvändning samt koefficienter som beskriver hur pengarna cirkulerar inom den lokala ekonomin.

ARBETE FÖR NATUREN

Hälften av anställda vid Forststyrelsens naturtjänster arbetar i södra Finland, en fjärdedel vid vår regionenhet i Österbotten samt en fjärdedel i Lappland. Antalet årsverken var totalt 482. På samma sätt som tidigare år sysselsatte vi i södra Finland även fångar från öppna anstalter (33 årsverken).

Frivilliga gör en viktig arbetsinsats för naturen. Under Europaåret för frivilligarbete 2011 arbetade de tillsammans med oss motsvarande 13 årsverken.

UPPSKATTAT ANTAL BESÖK I FORSTSTYRELSENS KUNDTJÄNSTSTÄLLEN 2011

(sammanlagt 833 000 besök)

Kundtjänstställe	Antal besök
Blåmusslan.....	16 000
Ekenäs.....	15 400
Fjäll-Lappland.....	25 000
Hailuoto.....	17 400
Hautajärvi.....	7 500
Hossa.....	40 000
Ivalo.....	14 400
Kalajoki.....	28 100
Karhuntassu.....	32 400
Kellokas.....	72 500
Kiehininen.....	45 300
Kilpisjärvi.....	11 700
Koilliskaira.....	13 000
Korpoström – Saaristokeskus.....	19 300
Korvatunturi.....	8 100
Nestori – Saimens naturutställning.....	25 600
Oskari.....	10 100
Oulanka.....	68 300
Pallastunturi.....	38 200
Petola.....	14 900
Pyhätunturi.....	25 200
Ruunaa.....	6 400
Seitseminen.....	28 600
Siida.....	113 000
Syöte.....	30 900
Tavastland.....	16 300
Terranova.....	21 400
Tykö.....	17 900
Ukko.....	50 100

UPPSKATTAT ANTAL BESÖK I NATIONALPARKERNA 2011

(sammanlagt 2 086 500 besök)

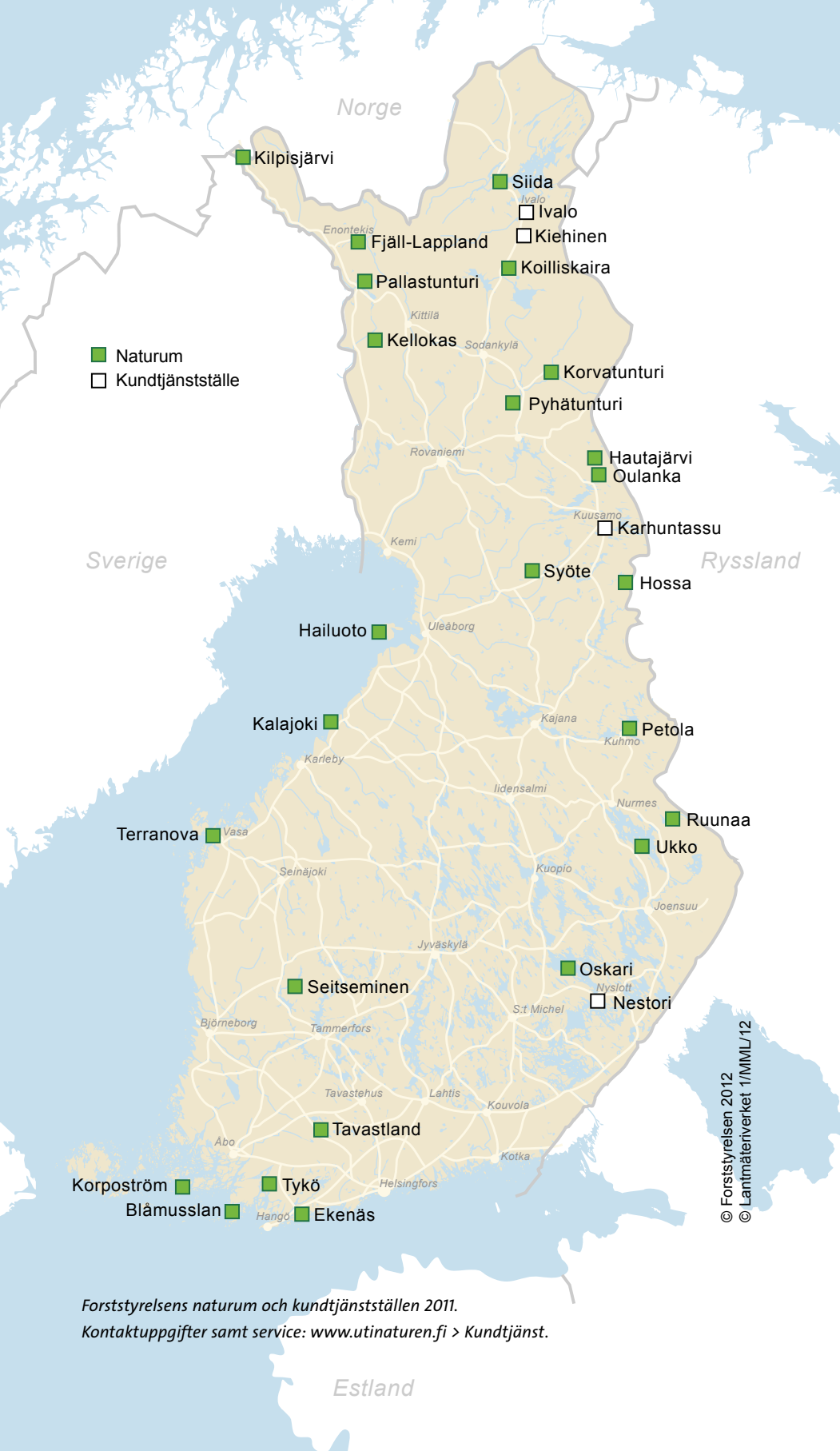
Nationalpark	Antal besök
Bottenhavet.....	67 000
Bottenviken.....	10 000
Ekenäs skärgård.....	51 000
Helvetinjärvi.....	20 500
Hiidenportti.....	10 000
Isojärvi.....	10 500
Kauhaneva–Pohjankangas.....	5 000

Koli.....	134 500
Kolovesi.....	8 000
Kurjenrahka.....	25 500
Lauhanvuori.....	10 000
Leivonmäki.....	15 000
Lemmenjoki.....	15 000
Liesjärvi.....	22 000
Linnansaari.....	31 000
Noux.....	197 000
Oulanka.....	171 500
Pallas–Ylläs.....	435 500
Patvinsuo.....	12 500
Petkeljärvi.....	19 000
Puurijärvi–Isosuo.....	8 500
Pyhä–Häkki.....	15 500
Pyhä–Luosto.....	118 500
Päijänne.....	14 000
Repovesi.....	78 500
Riisitunturi.....	22 000
Rokua.....	17 000
Salamajärvi.....	13 000
Seitseminen.....	37 500
Sibbo storskog.....	75 500
Skärgårdshavet.....	56 000
Syöte.....	33 500
Tiilikjärvi.....	7 500
Torransuo.....	17 000
Urho Kekkonen.....	277 000
Valkmusa.....	8 500
Östra Finska viken.....	16 500

UPPSKATTAT ANTAL BESÖK PÅ STATENS STRÖVOMRÅDEN 2011

(sammanlagt 356 000 besök)

Statens strövområde	Antal besök
Evois.....	61 000
Hossa.....	52 500
Iso-Syöte.....	19 500
Kylmäluoma.....	26 000
Ruunaa.....	84 000
Tykö.....	74 500
Ule träsk.....	38 500

© Forststyrelsen 2012
 © Lantmäteriverket 1/MML/12

Forststyrelsens naturum och kundtjänstställen 2011.
 Kontaktuppgifter samt service: www.utinaturen.fi > Kundtjänst.

- Nationalpark
- Naturreservat
- Ödemarksområde
- Statens strövmråde
- Statens allmänna vattenområde
- Världsarvsområde

© Forststyrelsen 2012
 © Lantmäterverket 1/MML/12

Finlands nationalparker och naturreservat, ödemarksområden och statens strövmråden samt allmänna vattenområden som förvaltades av Forststyrelsen 31.12.2011.
 Information om skötseln av områden: www.metsa.fi > Naturskydd.
 Information om områden och deras service: www.utinaturen.fi, www.utflyktskarta.fi

Exempel på vår synlighet
i svenskspråkiga medier 2011:

Informationspaket om världsarvet delas ut

– Vasabladet 4.1.2011

Nya insektarter i Raseborg

– Västra Nyland 12.1.2011

Kutfynd på oväntade platser

– Hufvudstadsbladet 26.4.2011

Sibbo storskog blir större

– Hufvudstadsbladet 20.6.2011

Utrotningshotad hackspett hackar på allt fler finska träd

– Åbo Underrättelser 12.10.2011

Läs mer om Forststyrelsens naturtjänst-
ers arbete i denna årsberättelse.

